SISARPOSTI 3/2019

Vanha sisarpuku on vintagea

Nuoret sisaret Hippu ja Iiris kuvasivat toisiaan 40-luvun sotilaskotisisaren puvussa. Se on aitoa vintagea eli laatuvaate vuosikymmenten takaa. **s. 12**

Alikersantti Salla Serenius kehuu armeijavuotta **s. 8**

Marjo Ilanko saa energiaa Santahaminan sillalta **s. 3**

PUHEENJOHTAJALTA

Koulutusta tulossa uusille ja vanhoille

Sotilaskodin syksy on alkanut vilkkaasti. Henkilöstössä tapahtuu muutoksia ja edessä on monenlaista ohjemaa. Sisarten apu on nyt todella tärkeää, kun kesätytötkin ovat lähteneet opintoihinsa.
Taloussihteeri **Sirpa Nieminen** erosi palveluksesta ja uutta haetaan toimistonhoitajan nimikkeellä. Olemme saaneet mukavasti hakemuksia, mutta Sisarpostin ilmestyessä uutta ei ole vielä ehditty valita.
Keittiössä on yhden henkilön vaje **Kati Rossin** äitiysvapaan vuoksi.
Heli Pasanen laittaa sekä sähköposteja että tekstiviestejä, milloin on tarvetta sisarapuun. Olisi hyvä, jos illassa olisi vähintään kolme siskoa vuorolle. Nettivarauslista on edelleen käytössäsi tai vastaat Helin viesteihin.
Syksyn tärkein koulutus niin vanhoille kuin erityisesti uusille sisarille on lokakuussa järjestettävä opintopäivä yhteistyössä Etson eli Etelä-Suomen sotilaskotialueen sotilaskotien kanssa. Tilaisuudessa käymme läpi vaatteet, aatteet sekä joitain asioita puolustusvoimista ja LSK:sta.
Kerromme pukeutumisesta varuskunta-alueella; aatteet kertovat sadan vuoden menestystekijöistämme. Ammattisotilas tulee kertomaan puolustusvoimista. Tutustumme myös myyntiautoihimme.
Kurssilla jaetaan hyvää tietoa uusille ja kertausta vanhoille. Tilaisuudessa voi myös tutustua muiden sotilaskotien sisariin.
Koulutuksen aloitamme aamiaisella ja välillä syömme lounasta. Ilmoittautuneille lähetetään ohjelma. Ilmoittautumiset: sotilaskotialue.etso@gmail.com.

Systerveisin Inka

Kaartinjääkäri-risti kertoo sisartyön arvostuksesta

Anja Juntunen (oikealla) ja **Marja-Liisa Nikka** palkittiin elokuussa Kaartinjääkäri-ristillä pitkästä ja sitoutuneesta sotilaskotityöstä varusmiesten hyväksi.

Kaartinjääkäri-risti

Töissä unelmien saarella

Kadettikerhon sotilaskodin kodinhoitaja **Marjo Ilanko** karauttaisi mieluiten hevosella Santahaminan sillan yli töihin. Se ei ole mahdollista, mutta pyörän satulassakin hän saa joka päivä hyvän energialatauksen.
”Sillan ylitys on voimaannuttavaa. Sen molemmin puolin maisema on aina erilainen.” Silta johdattaa Marjon hänen rakastamalleen saarelle. Hän syntyi Haminassa 1974, mutta kävi esikoulun ja kaksi ensimmäistä luokkaa Santahaminan koulussa. Sittemmin upseeriperhe asui Tikkakoskella, Yhdysvaloissa ja Intiassa. Ylioppilaaksi Marjo kirjoitti Myllypuron lukiosta.
Marjo tutustui sotilaskotiin lapsena, kun ratsastustuntien jälkeen mentiin sotilaskotiin kaakaolle. ”Noilta ajoilta muistan **Salme Haarasen**.”
Noin kymmenen vuotta sitten **Merja Autio** ja **Eeva Torsti** houkuttelivat hänet auditoriotaloon töihin. Siellä vietettyjen vuosien jälkeen hänet nimitettiin kadettikerhon sotilaskodin kodinhoitajaksi. Työparina on **Sirkka Pouru.**
”Työpaikka on aivan verraton, työkaverista puhumattakaan. Kadettikerholla on rauhallisempaa kuin auditoriotalossa. Täällä ehtii syvempiin keskusteluihin asiakkaiden kanssa. Kerholla käy niin MPKK:n opiskelijoita ja opettajia kuin saaren henkilökuntaa. Olen tavannut täällä mm. esiupseerikurssilla olleen lapsuuden hiekkalaatikkokaverin Haminasta.”
Haastattelupäivämme oli viikon vilkkain päivä torstai. Silloin kerhon salaattipöytä houkuttelee heitä, jotka eivät pidä varuskuntaruokalan hernekeitosta. Keskiviikkojen pizzapäivä on niin suosittu, että pizzoja varataan jo tiistaina.
Vapaa-aikanakin Marjo on usein tullut Roihuvuoresta Santahaminaan retkelle ja uimaan kahden kouluikäisen lapsensa kanssa.

Hevosharrastus jatkuu niin, että Marjo käy kerran viikossa Mäntsälässä ulkoiluttamassa ori Tuohivirsua. Se on työhevonen, jonka voi tilata vaikka kyntämään peltoa.
Marjon päässä on yksi harmaa hius. Hän arvelee, että se tuli siitä, kun osui yllättävä vapaapäivä!
”Mieheni ihmettelee, miten työssä voi viihtyä niin, ettei juurikaan ole loman tarvetta. Mutta lomallehan on kiva lähteä, kun ei ole lopen uupunut. Heinolan takana on pienen järven rannalla mökkimökki, jossa ei ole edes sähköä. Sinne on päästävä aina, kun mahdollista. Siellä luetaan kynttilänvalossa kirjoja. Silloin en kaipaa minnekään muualle. Olen Suomi-ihminen enkä haikaile ulkomailla vietettyjen vuosien perään.”

Marja-Riika Saaristo

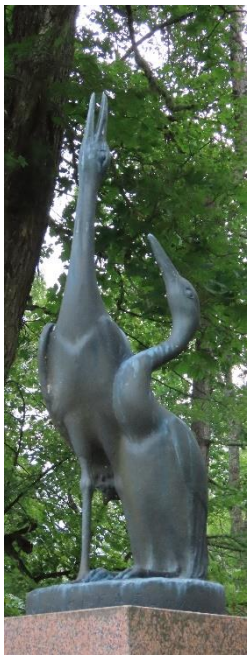

Hämeen retki Klaus Kurjen jäljille

Seniorisiskojen järjestämällä Kanta-Hämeen retkellä elokuussa tutustuimme Vesilahdella Laukon kartanoon, joka mainitaan ensi kertaa historiallisissa asiakirjoissa 1416. Retken toinen kohde oli Militaria-museo Hämeenlinnassa. Retkikahvit nautittiin panssariprikaatin sotilaskodissa Parolassa.

Laukon kartanon ensimmäinen ja tunnetuin omistaja oli Elinan surma -balladin traaginen sankari Klaus Kurki, jonka pojasta Arvidista tuli Suomen katolisen ajan viimeinen piispa. Kurkien ja Laukon yhteinen taival päättyi 1817, kun Clas Kurki myi sukukartanonsa arkkiatri Johan Törngrenille. Uusien omistajien mukana kartanoon tuli kotiopettajaksi Elias Lönnrot. Hän keräsi Elinan surma -balladin Kantelettareen ja päiväsi kartanossa 17. huhtikuuta 1849 nykyisen Kalevalan.
Paroni Herman Standertskjöld-Nordenstam hääti kymmeniä torppareita. Siitä seurasi pitkä viha, ja sisällissodan aikaan katkerat punaiset polttivat paronin kartanon. Seuraavana isäntänä toimi paperitehtailija Rafael Haarla. Hän rakennutti Laukkoon uuden pihapiirin päärakennuksineen.

Leena Lagerstam otti vieraat vastaan kartanoon.

Hän tilasi puistoon suomalaisia veistoksia, ja Jussi Mäntysen Laukon hirvet pystytettiin päärakennuksen edustalle 1934. Samana vuonna ensimmäiset Haarlan Minnesotasta tilaamat valkohäntäpeurat saapuivat Laukkoon.

Muinaiskoru löytyi tv-sarjan kuvauksissa

Virpi Kannon veistokset pääsivät oikeuksiinsa hämyisessä kellarissa.

Oppaanamme toimi Liisa Lagerstam, jonka vanhemmat **Juhani ja Leena Lagerstam** uudenaikaistivat karjataloutta ja edistivät ratsastusurheilua. 1980-luvulla Laukkoon rakennettiin hevossiittola, josta lähti maailmalle monia huippuravureita.

Pihapiirissä on vielä hevosten aitauksia, vaikka hevostaloudesta luovuttiin, kun kartanon omistus siirtyi Liisa Lagerstamille ja hänen miehelleen **Jouni Minkkiselle** 2014. He avasivat kartanon yleisölle 2016, ja siitä on tullut suosittu kesämatkailukohde ja kokousten ja seminaarien pitopaikka. Vierailupäivänämmekin puistossa jokin ryhmä vietti tyhy-päivää.

Oppaanamme oli kartanon omistaja Liisa Lagerstam

Kesällä kartanossa oli **Jukka Rintalan** iltapuku- ja taidenäyttely.

Esillä oli myös **Marita Liulian** maalauksia ja installaatioita. Puistossa mielenkiinnon herätti **Tapani Kokon** Pakanakirkko-teos veripuikkoineen ja kerberoksineen. Kellarissa ihailimme **Virpi Kannon** veistoksia rauhoittavan musiikin ja kynttilöiden luodessa tunnelmaa.

Sekä Liisa että hänen äitinsä Leena Lagerstam kantoivat erikoista korua, kolmipäistä kotkaa. **Se on kopio** Menneisyyden etsijöiden tv-sarjan kuvauksissa löytämästä muinaiskorusta. Ainutlaatuinen pronssikoru kaivettiin kartanon edustalla sijaitsevalta, kansantarinoiden Matti Kurjen tarunhohtoiselta kaksintaistelusaarelta. Koru on tuotu Laukkoon vuoden 1000 tienoilla Volgan mutkan pohjoispuolelta. Kolmipäinen kotka on ihmisen sielunlintu.

Laukon historiaan voi tutustua tarkemmin esimerkiksi Liisa Lagerstamin kirjoissa *Laukon herra* ja *Laukko: Kuusi vuosisataa*. *Laukon kartanon keittiössä* -kirjan museokorttilaiset saivat mukaansa ilmaiseksi.

Jatkuu seuraavalla aukeamalla

Parolan Leijona tervehti matkalla sotilaskotiin

Lähestyessämme Parola 2 -sotilaskotia, Parolan leijona -patsas pysäytti meidät Parolannummen varuskunnan harjoituskentän laidalla. Patsas on pystytetty keisari Aleksanterin II:n vierailun (1863) muistoksi. Yli viisi metriä korkean patsaan läheisyydessä on J.V. Snellmanin aikaansaaman kieliasetuksen muistolaatta.
Parola 2 -sotilaskodissa kahvi maistui. Sotilaskodin toiminta sujuu palkatun henkilökunnan ja sisarten voimin. Työtä tehdään sotilaskodin lisäksi niin maastokeikoilla SODE-3 -auton kanssa, kuin Elomessuilla vanhalla verkatehtaalla tai sotaveteraanien itsenäisyyspäivän tapahtumassa Ojoisilla.
Koska sotilaskoti sijaitsee hankalan matkan päässä Hämeenlinnasta, on sisarvuoroille järjestetty kuljetus, ns. mummokyyti.

Hämeenlinnan ensimmäinen sotilaskoti perustettiin 17.11. 1918 entiseen raittiustaloon. Nykyiset sotilaskodit (Parola 1 ja Parola 2) ovat valmistuneet 1957 ja 1988.

Militariassa esillä myös sotilaskodin historiaa

Vuonna 2012 toimintansa aloittaneessa Militaria -museossa Hämeen linnan naapurissa on esillä erityisesti tykistö-, pioneeri- ja viestiaselajien historiaa. Se on yhdistetty Tykistömuseosta Hämeenlinnasta, Pioneerimuseosta Miehikkälästä ja Viestimuseosta Riihimäeltä. **Museossa on vaihtuvia** sotahistoriallisia näyttelyitä, ja ulkoalueella on kymmeniä tykkejä ja pioneerien raskasta kalustoa.

Me tutustuimme Hämeenlinnan sotilaskotiyhdistyksen valokuvanäyttelyyn **Lisbet Heinosen** opastuksella. Näyttelyn 39 kuvaa kertovat yhdistyksen tarinaa 100 vuoden ajalta. Näyttelyssä on hyvin esillä sotilaskotisisarten toiminta vuosien kuluessa. **Liikkuvan sotilaskodin kärry** 1920-1930-luvuilta ja nykyinen SODE 3- Mersu kertovat siitä, mistä on lähdetty ja mihin on tultu.

Sotilaskotisisarten pukukavalkadista näkee, miten työ- ja juhla-asuja on kehitetty. **Oli taas ihailtava** kuljetuskomppanian kuljettajien ajotaitoa. Laukossa jouduimme hiukan harhaan, kapealle tielle keskelle kaurapeltoa. Siskot laulelivat ”Kaurapellon pientareella”, mutta niin vain kaartinjääkäri **Myllärinen** kieputteli ison bussin takaisin tulosuuntaan peltoa lahmaamatta, ja pääsimme määränpäähämme.

Teksti: Marja-Liisa Nikka
Kuvat: Merja Autio

Militaria-museossa esitellään sotilaskotityötä valokuvin ja vanhoin sisarpuvuin. Museon pihalla on kymmeniä tykkejä.

Kaiken se kesti - ja kannatti!

”Palvelus oli vaivan arvoista”

Salla Serenius piipahti sotilaskodissa.

Usein, kun kerron käyneeni varusmiespalveluksen, ihmiset ihmettelevät, onko se ollut vaivan arvoista, vai tuhlasinko vain vuoden elämästäni turhaan. Itseänikin vaivasi palveluksen aikana sama kysymys; onko tämä kaiken vaivan arvoista? Kannattiko ryömiä vesilammikoissa ja marssia keskiyöllä kasarmin pihaa ympäri? Mitä siitä sitten hyötyi, jos yhtään mitään?
Peruskausi sotilaspoliisikomppaniassa kesti ensimmäiset kahdeksan viikkoa. Aika meni tapojen opettelussa; miten puetaan vaatteet päälle, pedataan sänky ja puhutaan ympärillä oleville ihmisille. Harjoiteltiin ruuan syömistä pakista ja opittiin, että syöminen, nukkuminen ja jopa vessassa käynti ovat suorituksia, eivät nautintoja.
Ensimmäisten viikkojen aikana oli tarkoitus oppia sotilaan perustaitoja, kuten telamiinan asentamista, perusammuntoja rynnäkkökiväärillä sekä yöpymistä maastossa. Itse opin näiden lisäksi tulemaan toimeen todella erilaisten ihmisten kanssa, joilla kaikilla oli hyvin erilaiset lähtökohdat Opin hyväksymään sen, että ihmisillä on erilaisia tavoitteita ja arvoja, ja silti heidän kanssaan pitää voida toimia.
Peruskauden jälkeen jatkoin aliupseerikurssille, mikä oli toiveiden täyttymys ja olin siitä ylpeä. Mutta se oli samaan aikaan surullisin ja haikein hetkeni palvelukseni aikana: jouduin jättämään tupakaverini ja siirtymään täysin uuteen ja tuntemattomaan joukkoon.
Ensimmäiset päivät olivat vaikeimpia. Oli ikävä kavereita ja oli opeteltava uusia tapoja.

”Suorittamisen paine vaihtui vähitellen omien kykyjen hallintaan”

Salla Serenius osallistui veteraanikeräykseen.

Hankalinta koko aikana varmaan olikin se, kuinka suuri muutos aliupseerikurssille siirtyminen oli. Kaikki oli niin erilaista ja uutta. 16 viikkoa tuntui pitkältä ajalta. Mukaan mahtui paljon iloisia hetkiä, naurua ja hyviä kokemuksia, kuten pistooliammunnat ja koulutukset Santahaminan ulkopuolella. Hyvien hetkien lisäksi oli huonompia, ja välillä mietin, miksi olin ryhtynyt koko hommaan.

Näiden 16 viikon aikana opeteltiin johtamaan omaa ryhmää, kouluttamaan sotilaan perustaitoja sekä saatiin paljon uusia sotilastaitoja. Opittiin mm. vyöryttämään rakennuksia ja taistelemaan rakennetulla alueella, tekemään etsintä- ja kiinniottotehtäviä sekä radion käyttöä.

Opin myös, miten toimin stressin ja suuren paineen alaisena, millainen minusta ihmisenä tulee ja kuinka hommat silloin saa hoidettua. Aliupseerikurssi ja peruskausi olivat molemmat jatkuvaa suorittamista. Se oli henkisesti hyvin raskasta.

Uusien alokkaiden saapuessa ja siirtyessäni johtamaan omaa ryhmääni, rentouduin ja voisin jopa sanoa nauttineeni loppuajasta armeijassa. Tietenkin halusin edelleen suoriutua hyvin, mutta en stressannut enää samalla tavalla. Pääsin tekemään sitä, mihin minut oli koulutettu ja näyttämään kykyni. Parhaita muistojani ovat omien alokkaiden valatilaisuus, loppusota sekä kaikki ammunnat.

Armeija opetti paljon ja kasvatti ihmisenä. Vuosi ei missään nimessä ollut turha. Oppi, jonka sain, oli kaiken vaivan arvoista ja uskon, että palveluksestani on paljon hyötyä tulevaisuudessa.

Salla Serenius

Salla tapasi vuorolla olleen ystävänsä Hipun soden rannassa.

Turun rinkulamunkissa on hilloa!

”Tiätte sen ny sitte!”

Etelä-Suomen sotilaskotialueen Etson kesän sisarretki suuntautui Turkuun.

Jarno Kuivala ja Marjo Lindstedt

Rannikkosotilaskotiyhdistyksen Pansion sotilaskodissa nautimme keittolounaan ja Turun sotilaskotiyhdistyksen Heikkilän sotilaskodissa kahvit. Molemmissa sotilaskodeissa kuulimme yhdistysten toiminnasta, Pansiossa **Marjo Lindstedtin** ja Heikkilän sotilaskodissa **Heli Jukalan** kertomana.
Turun yhdistykset tekevät yhteistyötä vuosittaisilla Turun messuilla sekä Tall Ships´ Racen, Milljazzin ja erilaisten maapuolustustapahtumien kahvituksissa. Turun sisarten kalenterit täyttyvät myös merivoimien ja reserviläisten leireistä ympäri saaristoa.
Pansiossa kiersimme sotasatamaa vihreän veljen, pursimies **Jarno Kuivalan** johdolla.
Rannikkolaivaston alukset olivat satamassa valmiina valvonta- ja avunantotehtäviin.
Heikkilän sotilaskodin rakensivat varusmiehet varusmiestyönään. Arkkitehti Osmo Lappo, silloinen varusmies suunnitteli rakennuksen, kuvanveistäjä ja taidemaalari Harry Kivijärvi teki yläkerran kokoushuoneen suurikokoisen maalauksen, ja kuvanveistäjä Heikki Häiväoja alakerran reliefit.
Sotilaskodin erikoisuus on hillolla täytetty rinkulamunkki, joka myös meille retkeläisille maistui! ”Tiätte sen ny sitte”, lausui Heli Hukkala.

Tiina Koskinen ojensi tuliaiskukat Marjo Lindstedtille. Alakuvassa sisaret kuuntelemassa vierailun emäntää.

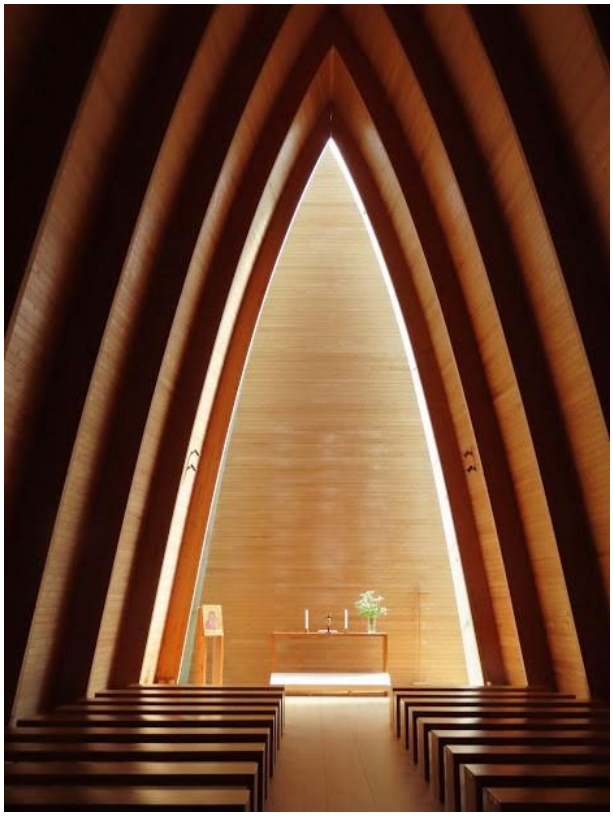

Pansion sotilaskodissa herkuteltiin suklaakakulla. Heli Hukkala esitteli Heikkikän sotilaskotia. Oikealla taidekappeli.

Retki eteni herkkupöydistä taidekappeliin

Sotilaskotikäyntien välissä tutustuimme Pyhän Henrikin Ekumeeniseen taidekappeliin Turun Hirvensalossa. Lahjoitusvaroin rakennettu kappeli on jo ulkoa vaikuttava, veneen kokan näköinen rakennus. Sisällä vallitsi rauhoittava, hiljainen tunnelma. Ulkona odotti hääpari vihkimistään, ja kesäpäivän aurinko siivilöityi alttarin viereisistä lasi-ikkunoista sisälle.
Retkipäivän päätteeksi ihastelimme Forum Marinumissa niin hienoja purjeveneitä kuin mahonkisia matkaveneitä ja tutustuimme niistä kertoviin tarinoihin. Aurajoelle ankkuroitu Suomen Joutsen kutsui sisaria kurkistelemaan laivan uumeniin.
Oma retkeni jatkui vielä sunnuntaina siskoni ja kummityttöni vieraana. Pääsimme köröttelemään Turun uudella matkailuvaltilla, funikulaarilla. Raiteita pitkin kulkeva vinohissi nousee 130 metrin matkan Kakolanmäelle. Uljaiden graniittilinnojen seasta mäeltä löytyi myös idyllinen kahvila. Näköalat sekä merelle että kaupunkiin olivat huikeat.

Marja-Liisa Tapanainen ja Kaija-Sisko Ahomaa kappelissa.

Ruissalossa tutustuimme Turun yliopiston kasvitieteelliseen puutarhaan. Välimeren, tropiikin ja sademetsän kasvihuoneet olivat kuin kopio Helsingin Kaisaniemen kasvihuoneista jättiläislummelampea myöten. 23 hehtaarin puutarhassa kasvaa yli 3 000 kasvilajia ja -lajiketta.

Teksti: Marja-Liisa Nikka
Kuvat: Merja Autio

Kuin silloin ennen...

Nuoret sotilaskotisisaret Helena Kilpeläinen eli Hippu (kuvassa vasemmalla) ja Iiris Ihalainen olivat innoissaan saadessaan sovittaa Sotilaskotiperinneyhdistyksen säilyttämiä 1940-luvun sotilaskotisisarten asuja. Leninkeihin pukeutuneina tytöt kuvasivat toisiaan. Hiukset kammattiin myös vanhaan malliin.

Salla Serenius (vas.), Iiris Ihalainen ja Hippu Kilpeläinen pyörittelivät jäätelöpalloja varusmiehille. Alakuvassa alikersantit Komulainen (vas.), Riihimäki, Keränen, Kurki ja Pääsukene jätskitauolla.

Jäätelöbaari oli sotilaskodin ehdoton kesähitti

Lapin lehmän maito, vadelmalakritsi, terva, pähkinä, kuusi, mustikka, kirsikka olivat jäätelö- ja sorbettimakuja, joita Suomen Jäätelö Oy tarjosi sotilaskodissa varusmiesten ja muiden kävijöiden maisteltaviksi.

Nuoret siskot saivat tehdä annoksia koko 45 kilon edestä. Joka asiakkaalla oli oma suosikkimaku: ”Kuusi oli ihanan raikasta, kirsikkasorbetti vei kielen mennessään.”

Inhokkikin löytyi: ”Terva maistui samalta kuin savusauna haisee, ja vadelmasorbetissa oli liikaa siemeniä.

”Tapahtuma oli niin onnistunut, että sen toisto saattaa olla hyvinkin edessä ensi kesänä.

Samana iltana sotilakodissa esitteli toimintaansa Reservin mentorit. Vapaaehtoinen järjestö antaa apuaan varusmiesten opinto- ja työuran suunnittelussa. Järjestö etsii varusmiehille mentorin, joka ohjaa ja tukee heitä.

Mentoritoiminta sai alkunsa 2013 Lumimieskurssilla. Se toimii pääesikunnan alaisena ja tekee yhteistyötä varusmiestoimikuntien ja sosiaalikuraattorien kanssa. Palvelu on varusmiehille ilmaista.

Ympäri käytiin ja yhteen yletyttiin

Saarikierros sytytti puunhalaajat

Sisarten teemapäivää vietettiin elokuun neljäs tutustumalla Santahaminan saareen. Parin tunnin opastetulla kierroksella tuli selväksi, että saari on paitsi sotilaiden myös saunojen saari. Ennen kierrosta nautittiin sotilaskodissa aamiainen ja päätteeksi lounas. Sen jälkeen vielä pelattiin pienoisgolfia ja mölkkyä. **Inka Tiittanen** ehdotti sisarpäivästä traditiota sotilaskodin muiden teemapäivien rinnalle.
Hevoshaan kentän laidalla kasvaa yli 300 vuotta vanha mänty, joka sai retkeläisiltä yllin kyllin halauksia.
Oppaamme **Markku Virtanen** tuntee Santahaminan läpikotaisin. Hän jäi puolustusvoimista eläkkeelle 2011 ja on asunut saarella.

Leena Kososen (vas.) ja Pirkko Kinnusen kädet ylsivät juuri ja juuri ikimännyn ympäri. Alakuvassa katsellaan merelle ampuma-alueen yli.

Sahara, Riviera ja Betlehem

Markku Virtanen tulee aina mielellään oppaaksi entiselle kotisaarelleen. Pyöreäkattoinen rakennus on entinen merimiinojen aktivointiin tarkoitettu sähkökeskus.

Santahaminassa oli asutusta jo 1200-luvulla. 1500-luvulla Kustaa Vaasa olisi halunnut saareen pääkaupungin, mutta maayhteyden puuttumisen vuoksi Helsinki perustettiin Vantaanjoen suulle. 1400-luvulla saaren laituri oli merkitty hollantilaiseen karttaan. Suomen sodan jälkeen 1809 venäläiset ryhtyivät rakentamaan saareen puolustusta tukevia rakennuksia ja rakennelmia ja Krimin sodan aikaan linnoittivat saaren, kun brittiarmeija uhkasi Suomenlinnaa.
Saaressa on ollut mm. sairaala, lentokenttä, tiilitehdas, kaksi kylää, ortodoksikirkko, hevostalleja, vankileiri ja joukkohautoja. Edelleen saaressa on saksalaisten perustama punavankien hautausmaa, jota hoitaa kaupunki.
Vielä käytössä olevista rakennuksista osa on Venäjän vallan aikaisia, mutta puolustusvoimat on vuosikymmenten aikana rakentanut paljon uutta. Saaressa on varusmiesten lisäksi asunut parhaimmillaan 1 200 henkeä.
Nykyisin asukkaita on 450. Asukkaiden mukana palvelut ovat vähentyneet, ja jäljellä ovat enää päiväkoti, alakoulu ja postilaatikko. Koulun perusti kirjailija Anni Swan 1926.
Yksi saaren saunoista oli takavuosina vuosittain lehtien palstoilla, kun hallitus piti budjettiriihensä puolustusministeriön edustussaunassa.

Saarikierroksen jälkeen pelattiin mölkkyä ja pienoisgolfia sekä kilpailtiin tikanheitossa.

Varusmiesten ja asukkaiden saunojen lisäksi saaressa ovat mm. Kaartin killan sauna ja savusauna, upseerikerhon sauna, kadettikerhon sauna, päällystöyhdistyksen sauna ja puolustusministerin edustussauna.
Santahaminassa on eksoottisia paikannimiä. Hiekkapohjainen ampumaharjoituskenttä on Sahara, Leipurinniemen uimaranta Riviera ja entinen tartuntatautisairaala Betlehem. Sen arvellaan saaneen nimensä juutalaisista potilaista.
Yksi vanhoista asuintaloista on Toralinna. Oppaamme mukaan nimi tulee siitä, että perheiden riitely kuului pahviseinien läpi naapuriin. Puinen rakennus on vielä pystyssä mutta autio.

Teksti: Marja-Riika Saaristo
Kuvat: Merja Autio

Kaakkuri yllätti mökki-rannassa

Mökkimaisemissa luonnon seuranta alkaa keväällä, kun puiden herkkä vihreys ja lintujen pesimispuuhat saavat istahtamaan kuistille tunneiksi.
Tänä kesänä minut yllätti mökkilammella aivan uusi ja tuntematon vesilintulaji. Olin lapsenlapseni Maijun kanssa viettämässä kesälomaa ja seurailimme kiikareilla kuutta linnunpönttöä. Muutamaan oli pesimässä eri lintulajeja. Lammella lokit etsivät reviiriään, mutta joukkoon oli eksynyt myös voimakkaalla raakkumisella huomiota herättävä lintulaji.
Yritimme kiikaroida ja tunnistaa pitkäkaulaista, isohkoa lintua, jonka värityksessä oli tummanharmaata ja valkoista. Lopulta saimme uuden havainnon nokan alta rintaan ulottuvasta punertavasta kolmiosta.
Näppäränä tyttönä Maiju googletti kuvia vesilinnuista. Vaihtoehtoja oli monta, mutta punainen kaula ja voimakas raakunta täsmäsivät vain kaakkuriin.
Lenkillä lammen ympäri löysimme Maijun kanssa mökin vastapäiseltä rannalta ruovikkopesästä kaksi vihertävää isohkoa munaa, joita kaakkuripariskunta hautoi. Varoimme häiritsemästä koko aluetta ja tyydyimme tarkkailemaan kaukaa, milloin rantaviivalle ilmestyy pieniä untuvikkoja.
Heinäkuussa vihdoin lammessa uiskenteli vanhempiensa kanssa yksi poikanen. Se oli selvinnyt hengissä vanhempiensa huolenpidolla ja äänekkäällä valvonnalla. Seurasin poikasen lentoharjoittelua elokuun alussa. Ensin opeteltiin vanhempien opastuksella räpyttämään siipiä juoksemalla vettä pitkin.
Myöhemmin poikasen siivet kantoivat muutaman metrin, ja lopuksi se ahkeran harjoittelun ansiosta nousi lentoon.
Elokuun lopulla mökkilampi hiljeni ja laitoin kiikarit naulaan odottamaan uusia siivekkäitä naapureita.

Leena Kosonen

Kaakkurin kuvasi Samuli Haapasalo

Kaikkea hyvää Sirpan uusiin haasteisiin!

Santahaminan sotilaskotiyhdistyksen taloussihteerin **Sirpa Niemisen** läksiäisiä vietettiin elokuun lopulla. Hyvinkäällä asuva Sirpa vaihtoi töihin lähemmäksi kotia. Santahaminassa hän työskenteli lähes 10 vuotta. Iloista ja aina avuliasta Sirpaa muisti suuri joukko sisaria. Kakun oli pyöräyttänyt **Sari Nylund.**

Perinteinen rosvopaisti tarjottiin sotaveteraaneille elokuun alussa Tikkurilassa

Tapahtuma on tärkeä perinne sotiemme veteraaneille ja heidän puolisoilleen. Finnairin lentävä henkilöstö, Vantaan kaupunki ja Puolustusvoimat olivat Tikkurilan tilaisuuden järjestäjät. Kahvi ja munkit tulivat sotilaskodista. Sotilaskotisisaret auttoivat tarjoilussa.
Kuvassa **Leena Kosonen** annoksia tarjoilemassa.

.

Laulut kertovat veteraaneista

Sotaveteraaniliitto on julkaissut oppimateriaalin sodasta kertomisen ja keskustelun tueksi. Sotaveteraani ja minä -materiaali on tarkoitettu ensi sijassa esikoulun ja peruskoulun käyttöön, mutta se sopii avuksi kaikille, jotka kertovat seuraaville sukupolville Suomen itsenäistymisestä ja vapauteen liittyvistä tapahtumista.
Kirjassa ja siihen liittyvässä cd-levyssä on mm. veteraaniaiheisia lauluja Sotaveteraaniliiton 60-vuotisjuhlavuoden sävellyskilpailusta vuodelta 2017. Materiaaliin on koottu laulujen lisäksi tekstejä ja innostavia tehtäviä.
Sotaveteraani ja minä -oppimateriaali valottaa Suomen itsenäisyyden säilyttämiseen johtaneita tapahtumia ja sota-aikaan liittyviä perinteitä. Sen tarkoitus on paitsi jakaa tietoa, lisätä kunnioitusta sotaveteraanien ja muiden Suomen puolustukseen osallistuneiden ryhmien arvokasta työtä kohtaan.
Aineistossa tulevat esiin arvot, joita Sotaveteraaniliitto haluaa siirtää uusille sukupolville: vastuunkanto, yhteisöllisyys, oikeudenmukaisuus, kunnia, isänmaallisuus, vapauden vaaliminen ja välittäminen.

Julkaisu sopii materiaaliksi myös meille sotilaskotisisarille ja isovanhemmille, kun kerromme sukulaislapsille ja lastenlapsille Suomen historiasta ja sota-ajoista.
Julkaisun hinta on 10 euroa + postituskulut, ja sitä voi tilata Suomen Sotaveteraaniliitosta https://sotaveteraanit.fi/tuote/sotaveteraani-ja-mina-veteraaniperinteen-opetuspaketti/
Lähiaikoina on julkaisusta saatavissa myös ruotsinkielinen versio lauluineen.

Marja-Riitta Hirvonen

Veteraanin iltahuuto

Yksi tunnetuimmista veteraanilauluista on Veteraanin iltahuuto, jonka kamarineuvos, musiikinopettaja **Kalervo Hämäläinen** sävelsi ja sanoitti 1980-luvun lopussa**.**
Jorma Hynninen esitti sen Kaartin soittokunnan ja Cantores Minores -kuoron kanssa presidentti Mauno Koiviston siunaustilaisuudessa 1917. Vieressä laulun ensimmäinen säkeistö. Tämä laulu ei ole kirjasessa.

Rannalle himmeän lahden
aurinko laskenut on.
Kutsu jo soi iltahuudon,
taakka jo laskettu on.
Taattoa muista sa silloin,
askel jo uupunut on,
lapset ja lastemme lapset,
teidän nyt vuoronne on.

Hoivatkaa, kohta poissa on veljet,
muistakaa, heille kallis ol' maa.
Kertokaa lasten lapsille lauluin,
himmetä ei muistot koskaan saa!

TAPAHTUMAKALENTERI

Aika ja paikka	Tapahtuma	lisätietoja
to 26.9. klo 18 sotilaskoti	lukupiiri	vieraana rikoskirjailija Jarkko Sipilä, ilmoittautumiset Ritva Saarnille
to 26.9. sotilaskoti	Urheilukoulun reserviin siirto	Heli Pasanen koordinoi
la 12.10. sotilaskoti	uusien sisarten koulutus	ilmoittautumiset: sotilaskotialue.etso@gmail.com
ti 15.10. klo 13-15 Kasarmikatu 16 D, käynti pihan puolelta	Tutustuminen vapaamuurareiden loosiin	Ilmoittautumiset Pirkko Kinnuselle, kinnunen.pirkko@elisanet.fi tai puhelimella 050 5113792.
ke 16.10. klo 17.30 sotilaskoti	sisarilta	Japani-ilta, katso alla. Ilmoittautumiset inka.tiittanen@pp1.inet.fi tai puh. 040 547 7799
ke 16.10. sotilaskoti	Urheilukoulun sodeinfo	Heli Pasanen koordinoi
25.-27.10. sotilaskoti	lukiolaisten turvakurssi	Heli Pasanen koordinoi
ma 28.10. sotilaskoti	siivousilta	Parmak esittelee siivousvälineita.
to 28.11. Santahamina	yhdistyksen syyskokous	lisätietoja myöhemmin
ke 11.12.	ETSO:n pikkujoulu	lisätietoja myöhemmin
pe 5.12. klo 13 sotilaskoti	Itsenäisyyspäivän kahvit	Tilaisuudessa mahdollisuus katsoa tallenne Kerttu Tapanaisen ja hänen ja lastensa evakkomatkasta; kesto noin 30 min (Marja-Liisa Tapanaisen äiti)
pe 13.12. Johanneksen kirkko	Kaartin soittokunnan joulukonsertti	
la 14.12.	Joulutori Porvoossa	lisätietoja myöhemmin

Japani-ilta keskiviikkona 16.10. klo 17.30 sotilaskodin neuvotteluhuoneessa. Marjo Seki Tampereelta tulee kertomaan elämästään Japanissa. Saamme kuulla Japanin ruokakulttuurista ja juhlista.
Sakura on japanilainen kirsikkapuu, joka tuottaa kauniita vaaleanpunaisia kukkia. Roihuvuoren kirsikkapuistossa juhlitaan keväisin Japanin tapaan kirsikkapuiden alla.

Käsityöjaosto järjestää perinteisen jouluaskarteluillan viikolla 49 tai 50. Näpräilemme joulukoristeita ja somistamme sotilaskotia. Tarkempi päivämäärä selviää myöhemmin.
Rauhanturvaajille kudotaan **villasukkia**. Pyydämme toimittamaan villasukat 1.11. mennessä sotilaskotiin. Toimitamme ne edelleen Tampereelle. Langat omasta takaa.

Kesän rientojen jälkeen syksyn iltojen pimetessä on mukava paneutua hyvään kirjaan. Sotilaskodin kirjasto on avoinna maanantaista torstaihin klo 18-20. Myös sisaret ovat tervetulleita tutustumaan kirjaston valikoimaan ja lainaamaan kirjoja. **Varusmiehet** ovat löytäneet kirjaston rauhallisen ympäristön vaikkapa tenttikirjojen lukemiseen, ja viereisen neuvotteluhuoneen piano houkuttelee soittajia. Musiikki on hauska lisä kirjastotädin hommaan!

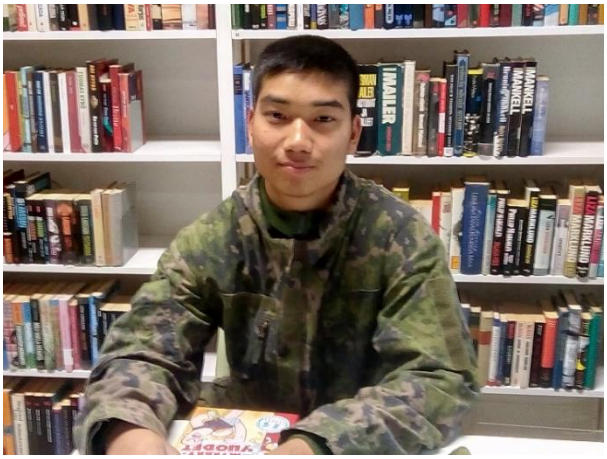

Kaartinjääkäri Theinin mielestä kirjasto on hyvä paikka viettää aikaa kiivastahtisen päivän jälkeen.

Yhteystiedot 2019

Hallitus

Inka Tiittanen, puheenjohtaja
Puh. 040 547 7799
inka.tiittanen@hssky.fi

Anu Helpinen, varapuheenjohtaja
Puh. 040 835 0195
anumarita48@hotmail.com

Merja Autio
Puh. 0400 434 941
merja.autio@bastu.net

Anna Maija Luomi
Puh. 050 584 0181
amluomi@gmail.com

Piia-Liisa Mäkinen
plm.lilies.roses@gmail.com

Marja-Liisa Nikka, sihteeri
Puh. 040 570 4230
nikka.marjaliisa@gmail.com

Helmi Saarela
Puh. 040 825 8566
helmi.saarela@gmail.com

Varajäsenet
Heli Kuisma
Puh. 040 737 8039
heli.m.kuisma@hel.fi

Silja Niinivirta
Puh. 050 359 5357
niinisi13@gmail.com

Maija-Liisa Seppä
Puh. 040 777 4231
maijaliisa.seppa@pp.inet.fi

Tiedotus
Marja-Liisa Nikka
Puh. 040 570 4230
nikka.marjaliisa@gmail.com

Nuoret sisaret
Helmi Saarela
Puh. 040 825 8566
helmi.saarela@gmail.com

Jaostot

Tarjoilujaosto
Heli Pasanen, kodinhoitaja
Puh. 050 440 6993
tarjoilu.heli@hssky.fi

Ison kodin tapahtumat
Helena Saarela
Puh. 040 554 9221
helena.saarela@saunalahti.fi

MPKK:n tapahtumat
Eila Elo
Puh. 040 725 7827
eila.elo@luukku.com

Hengellinen jaosto
Mirja Laukkarinen
Puh. 041 436 2460
mirjakala@hotmail.com

Liikkuva sotilaskoti (LSK)
Merja Autio
Puh. 050 440 6994 (LSK)
lsk@hssky.fi
Puh. 0400 434 941 (oma)
merja.autio@bastu.net

Kirjastojaosto
Ritva Saarni
Puh. 050 563 6500
ritva.saarni@kolumbus.fi

Käsityö- ja somistusjaosto
Leena Kosonen
Puh. 040 574 9532
leenam.kosonen@gmail.com

Seniorijaosto
Pirkko Kinnunen
Puh. 050 511 3792
kinnunen.pirkko@elisanet.fi

Perinne- ja arkistojaosto
Pirkko Kinnunen
Puh. 050 511 3792
kinnunen.pirkko@elisanet.fi

Tekstiilijaosto
Benita Puuvuori
Puh. 045 123 6484
benita.puuvuori@saunalahti.fi

Sotilaskodit

Santahaminan sotilaskoti
Santahaminantie 15
Puh. (09) 684 6368
ma-to 8.30-20.30
pe 8.30-19.30 (alokasaikana 20.30:een)
la-su 16.30-19.30 (alokasaikana 20.30:een)

Kodinjohtaja Virpi Fyhr
Puh. 0400 441 317
virpi.fyhr@hssky.fi

Kodinhoitaja Heli Pasanen
Puh. 050 440 6993
heli.pasanen@hssky.fi

Kadettikerhon sotilaskoti (MPKK)
Kadettikouluntie 7
Kodinhoitaja Marjo Ilanko
ma-to 8.00-15.00
pe 8.00-13.00
puh. 0299 530 701
kadettikerho@hssky.fi

Auditoriotalon kanttiini (MPKK)
Kadettikouluntie 6
ma 7.30-15.00
ti-to 8.00-15.00
pe 7.30-12.00
Kodinhoitaja Virpi Leinonen
puh. 0299 530 702
auditorio@hssky.fi

Helsinki - Santahamina sotilaskotiyhdistys ry
Santahaminantie 15
00860 Helsinki
Puh. (09) 679771
www.hssky.fi
Nordea
FI 22 2285 1800 0028 83
Y-tunnus 1869305-2

Sotilaskotipäällikkö
Sirkka Pouru
Puh. 050 329 0152
sirkka.pouru@gmail.com